

02/07/2009

Penjant d'un fil

ESTIU A AMÈRICA (2). DE FILADÈLFIA A MANHATTAN.

"Féu un llarg passeig des de la Cinquena cap avall, trenqueu cap a Broadway i arribeu a Battery Park"

Carles Boix

A la sortida de la Barnes Foundation ([vegeu l'article del 18 de juny](#)), el món continua igual. A Hondures acaben de fer un cop d'estat i tothom (diaris i polítics) l'han condemnat amb una gran cridòria unànime. A l'Iran n'acaben de consumir un altre i tots els països han decidit passar-hi per sobre de puntetes. Això ja passava en la meva infància: només els petits i baixets rebien, merescudes o no, totes les puntades de peu.

De Filadèlfia ens dirigirem, ara sí, a Nova York. Una manera còmoda és agafar el tren de la companyia pública Amtrak a l'estació del carrer 30 de Filadèlfia fins a Penn Station al bell mig de Manhattan: tot en una hora i mitja i sense haver de suportar el brogit d'aeroports i avions. Amtrak ofereix un servei eficient i alguns vagons classificats com a silenciosos (sense mòbils i sense converses estridents) per acabar de refer-se del jet lag.

Quan el tren creua el riu Delaware heu abandonat l'estat de Pennsylvania i comenceu a travessar l'estat de New Jersey. Al sud, ben lluny, més enllà de Pennsylvania, queden els grans estats calurosos i amb nom propi de senyora: Virgínia, les Carolines, Maryland, Geòrgia i la Florida. Al nord hi ha l'estat de Nova York, un gran triangle amb Manhattan en l'angle inferior, i tota la Nova Anglaterra freda i puritana camí del Canadà. Palplantat com la peça perduda d'un trencaclosques, fent de pont sense gaire personalitat, New Jersey és un mosaic, multicultural i postmodern, de petites poblacions, urbanitzacions inacabables i boscos verds i densos. L'oest de l'estat és republicà. L'est i el sud, demòcrates. Sense una gran ciutat que domini el paisatge, el conjunt no té ni cap ni peus: una part depèn de la vitalitat de Nova York; l'altre mig és un campí-qui-pugui sense ordre ni concert.

Des de fa uns vint anys el 10 per cent de la població d'Estats Units és nascuda fora. A New Jersey aquesta proporció, dominada per hispans, indis i xinesos, arriba al 30 per cent. En aquest estat que fa de port d'entrada del país, i que potser assenyala el futur de Catalunya, un encara pot observar tot el ventall de dialectes que han construït Amèrica des de fa 350 anys: des de l'anglès fred, poc nasalitzat, ple d'esses xiuxiuejants de les rerererebesnétes dels passatgers del Mayflower fins els accents gruixudíssims dels néts d'italians arribats ara fa cent anys escassos.

Si teniu temps, pareu a Princeton Junction (a mig camí de trajecte) i agafeu el petit trenet que en cinc minuts us porta a Princeton i a la seva universitat. A l'estació, d'una sola via i tres bancs a l'aire lliure, hi va passar molt de temps vagarejant en John Nash, el matemàtic il·lustre de la

pel·lícula *A Beautiful Mind*. Nash, ara recuperat, encara roda pels seminaris de la Universitat. Princeton és un poble petitó, de tall anglès, dominat pel “campus” de la universitat. Princeton va ser capital dels Estats Units uns sis mesos durant la guerra de la independència. L’estructura arquitectònica de la universitat és gairebé tan perfecta com una capsa de bombons glacées o un plat d’ostres de Marennes, fet alhora d’edificis neogòtics de tombant de segle i de noves construccions moderníssimes, tot esquitxat de plantes i jardins esponerosos. Per càpita (professors i estudiants), la Universitat de Princeton és la més rica del país – en bona part perquè les famílies bé del Sud hi enviaven els fills a estudiar i aquests van ser (i segueixen sent) especialment generosos amb la seva “alma mater” (el nom que se li dóna als Estats Units a la universitat on es fa la llicenciatura). Un passeig a l’atzar, des de l’estació en direcció nord-est, us portarà al centre del campus i us farà oblidar el tràfec i la calor insuportable que cau sobre Catalunya ara mateix. Considereu tres fites al campus: la biblioteca Cotsen, ficada dins de la biblioteca central Firestone i especialitzada en llibres d’infants; Robertson Hall, de columnes llargues i blanques i d’arcs estrets i una ogivalitat postmoderna, reminiscents de les plantes baixes de les Torres Bessones de Nova York, fetes pel mateix arquitecte, Minoru Yamasaki; i la biblioteca Lewis, dissenyada per Frank Gehry i oberta l’onze de setembre de 2008.

L’arribada a Penn Station, a Nova York, és sempre difícil. Després de passar zones industrials depriments i fer una llambregada al perfil de Manhattan, el tren corre per túnels foscos i llargs i, quan para, deixa anar una massa de formes humanes impacients per trepitjar carrer. Cap sorpresa per a un usuari habitual del metro de Barcelona. Agafeu un taxi a l’hotel: la carrera no és cara i val la pena experimentar la intensitat, pròpia d’un boc en zel, amb què condueixen tots els taxistes de la ciutat.

No faré una guia de visita de la ciutat. Nova York és massa grossa per encabir-la en **ElSingularDigital.cat**. Per altra banda, les ciutats s’expliquen soles. Cal passejar-les, sempre reconeixent que les energies que un gasta fent de turista per una ciutat es dissipen ràpidament. No és el mateix viure en un lloc que mirar-lo com a museu o aparador. Els ritmes que fem servir són diferents i les conseqüències són també diferents.

Trieu, doncs, un passeig a l’atzar. Ara bé, si aquesta recepta a la Walter Benjamin no us agrada per ser massa pedant (sí, jo també crec que els textos de Benjamin són d’una pedanteria immensa i per això tant del gust dels nostres intel·lectuals), aleshores féu un llarg passeig des de la Cinquena cap avall, trenqueu cap a Broadway i arribeu a Battery Park. La Cinquena només té valor perquè tothom en reconeix el nom, però no produeix cap de les emocions que suscita un boulevard parisenc qualsevol. Els catalans pobres es prenen un cafè al pati interior de la Trump Tower, una gran gàbia de vidre relaxant. Els catalans més aviat “paveros” prefereixen seure al bar de l’Astoria. Tothom entra a veure les noves meravelles que Apple ha creat i a comprar un i-phone per la meitat del preu europeu.

El Broadway baix té més encant, amb tots els seus edificis de pedra grisa, immensos, portuaris i brutíssims. Washington Square i el Soho, dos barris de bon passejar, queden a la banda oest i mereixen una caminada pausada. Chinatown és una presa de pèl – fa vint anys s’hi menjava uns crancs amb closca arrebosats inoblidables, però ara tots els restaurants preparen uns àpats fets de greix en estat pur. Eviteu-los. Si voleu un bon restaurant xinès, dineu a la Chinatown Brasserie, a

Lafayette St., molts carrers abans de tocar el suposat barri xinès.

Entre el passeig a l'atzar i el passeig en línia recta que us proposo, també podeu triar una alternativa lleugerament extravagant (o pedant, com vulgueu). En el primer volum de la trilogia sobre Nova York de Paul Auster, *City of Glass*, un detectiu privat segueix un individu que traça, amb les seves passejades, i sobre el plànol de la ciutat, lletres i paraules. La història és pueril. L'escriptura d'Auster calca l'idioma periodístic americà – quelcom que és un defecte fora del diari. El llibre no conté cap descripció convincent de la ciutat amada: l'únic que fa Auster és repassar escenaris com qui passa el dit per una guia de carrers i n'enumera els noms. Sorprèn que l'hagin traduït a trenta-dos idiomes i que s'hagi fet tan famosa. Escrita originalment en català no hauria passat de les dues dotzenes d'exemplars venuts. Però, la proposta turística, fents esses i os per Manhattan de la mà d'Auster, pot tenir el seu què.

Acabem l'excursió per Manhattan dividint-nos en dos grups. Els avesats o addictes a les compres han d'anar als magatzems de Century 21st a l'àrea financera: una bogeria de productes i preus. Els altres, els de mena artística, marxaran al Metropolitan a tafanejar dues exposicions temporals que acaben a finals d'estiu. La primera és una retrospectiva, ben escollida, de la trajectòria vital del pintor més impactant de la segona meitat del vint, Francis Bacon. Els quadres de la primera etapa (la primera postguerra) estan construïts d'un ateisme militant que el fan pertorbador i creïble – res a veure amb el posat interessat i tou dels senyors que paguen rètols ridículs en autobusos barcelonins. Els quadres són honestos i la pintura, de papes obscens o d'esquenes nues traspassades/foses pel cortinatge que les envolta, insuperable. La segona exposició és una petita col·lecció de dibuixos en pergamins, bíblies, llibres d'història i anatomia des del segle vuit al catorze. Contra pronòstic, les imatges vessen moviment i vitalitat, amb guerrers pintats en colors purs, verges plenes d'humanitat i mapes tan vius que semblen pintar una Terra rodona (tot i que no deixa de ser plana mirada de prop). Tot encabit en un món imaginari ordenat i precís que refà de la desesperació de Francis Bacon.